

Raadio

Täielik Euroopa ringhäälingute saatekava 4. aug. — 17. augustini 1935

Nr. 222 (27)

2. augustil 1935

V aastakäik

Uskumatu — kuid tõsi!

MIDA LAMPVÕIMENDAJAD KÕIK VÕIVAD KORDA SAATA

Kui 19. sajandi lõppu kutsuti elektrotehnika ajastuks, kuna selle aja tsivilisatsiooni ja majanduselu edusamme tähtsal määral mõjutas tugevoolu-tehnika areng, siis võib samasuguse tiitli anda ka tänapäevale. Liialdamata ja erialalise kolgapatriotismiga võib seda nimetada lambitehnika ajastuks. Me ei taha siin kõnelda murrangust, mis meie majandus- ja kultuurelul on tekitanud raadiotelegraafia ning ringhääling. Moodne võimendustehnika on ammu juba vallutanud teisigi alasid ning seal võimaldanud olulisi edusamme ja uuendusi.

Toome allpool ainult väikese läbilõike viimaseist saavutustest sel alal.

Metshane-jaht grammofonidega.

Möödunud kevadest saadik kasutatakse Mississippipiirkonnas heliplaadi- ja valjuhääldajaseadeid jahil metshanedele. Oma lennul põhja puhkavad need linnud Mississippikõrkjastel kallastel ja saartel, eelistades seejuures kohti, kuhu juba on laskunud teisi metshanesid. Et linde meelitada teatavasse jahipiirkonda, tehti hanede kaagutamise varem kuski nende peatuskohas heliplaadid ja seati nüüd Mississippijärde üles valjuhääldaja-seaded nende edasiandmiseks. Niipea kui lähenesid metshanedesid parved, pandi grammofonid hüüdma. Valjuhääldajad tulevad teatava süsteemi järele paigutada mitmesse kohta, neid aegajalt välja lülitada ja heli kõvendada või tasandada, nõnda et haned viimase silmapilguni saaksid mulje, nagu oleks antud piirkonnas laskunud rohkesti hanesid, kuid sedavõrd laiali, et neid pole kergesti näha.

Heliplaate võib samuti kasutada teistelgi jahtidel, peale selle aga ka väga suurte karjade karjatamisel.

Autohelgiheitjate proovimine.

Et cowboyde ja ameerika seiklusfilmide vallast pöörda tagasi tsivilisatsiooni, olgu nimetatud uut autode valgustuse-tankimiskohta, millele praegu

Unendriikides tehakse kõvasti propagandat. Neis tankimiskohtades võib kontrollida autode helgiheitjaid ja teisi lampe, samuti osta uusi patareisid ja lampe, laadida akusid jne. Lampide valgustugevuse mõõtmiseks kasutatakse fotorakukest, mis asetatud vastavasse kastikesse. Rakukest valgustatakse ainult läbi avause, mis varustatud diafragma ja läätsaga. Autoga, mille lampe soovitakse proovida, sõidetakse üsna rakukesekasti ligidale, nõnda et valgusekeegel langeb otse avausele. Mõõtmis-instrumendil, mis ühendatud fotorakukesega, võib siis ilma pikemata näha valguse tugevust. On valgustus liig väike, tehakse kohe voltmeetri abil kindlaks, kas akud pole vahest tühjad, — kui mitte, siis on lambid rikkis ja need asendatakse siinsamas uutega.

Sigarite sorteerimine fotorakukesega.

Omapärast kasutamist leiab fotorakuke kõige viimase ajal ühes sigarivabrikus. Seal pakitakse sigarid tsellofaani, millele trükitud vabrikufirma. Pakkimist toimetavad muidugi masinad; kuid nende täpsest töötamisest hoolimata võib siiski juhtuda, et firma ei tule pakil soovitud kohale, mispärast pakid peab kõik kontrollima läbi ja tarbekorral pakkima ümber. Nüüd toimetab tülikat kontrolli fotorakuke, mis ühtlasi reguleerib masina käiku, nõnda et pakkimisel ei või tulla mingeid vääratusi. Kohta masinas, kuhu tuleb tsellofaani tükl, et seda keerata sigarite ümber, valgustatakse tugevasti ja nimelt nii, et valgusevihk langeks otse tsellofaanile trükitud firmale. Paberi reflekteeritud kiired kogutakse ja heidetakse fotorakukesele. On paber sattunud kuidagi viltu, paistab valgustatud kohal tume alus läbi ja fotorakuke saab selle tõttu nõrgalt valgustatud. Eriline relee, mida juhib fotorakukesevõimendaja, asub nüüd silmapilkselt tööle ja paneb käima mehhanismi, mis paberi nihutab õigele kohale.

Nagu juba sellest paarist näitest näha, pakuvad raadiotehnika saavutused ka väljaspool raadiotelegraafia, ringhäälingu ja kaugenägemise ala väga mitmesuguseid kasutamisevõimalusi.

K. TÜRNPÜ MÄLESTUSKONTSERT RING- HÄÄLINGUS

13. augustil täitub 70 aastat helilooja Konstantin Türnpü sündimisest. Sel puhul on Riigi Ringhääling oma saatekavasse võtnud valiku Türnpü parematest koorilauludest.

Konstantin Jakob Türnpü sündis 13. augustil 1865. a. Harjumaal Klooga mõisas, kus ta isa Jaan oli mõldriks. Käis kreiskoolis Tallinnas ja õppis ühtlasi Toomkiriku organisti E. Reinicke juures klaveri- ja orelimängu ning muusikateooriat. Juba 16-ne aastasena asutas ta segakoori „Salme“ ning andis sellega kontserte muuseumis ka Aleksandri kooli heaks. Pärast kreiskooli lõpetamist oli eesti selts „Lootuse“ meeskoori juhiks ja töstis lühikese ajaga koori muusikalise tasapinna nii kõrgele, et saavutas kooriga Tartu laulupeol II auhinna.

1886. a. astus T. Peterburi konservatooriumi prof. Homiliuse kompositsiooni- ja oreliklassi ning lõpetas selle 1891. a. Pärast üheaastast Berliinis viibimist, kus täiendas end koorijuhiks, asus ta elama Tallinna ning töötas siin terve oma eluaja laulu- ja muusikaõpetajana keskkoolides, organistina Niguliste kirikus ja saksa seltside koorijuhina. Alates 1916. a. oli ta Tallinna Eesti Meestelaulu Seltsi koorijuhiks, mille võimeid ta suuresti arendas, nii et koor välismaal esinedes sai suure edu osaliseks.

Türnpü suri Tallinnas 16. augustil 1927. a.

Heliloojana hakkas Türnpü tegutsema õige noorelt: 1888. a. ilmus ta esimene laul „Kuldne“ K. A. Hermanniga „Laulu ja mängu lehes“. Hilisema aja looming on trükitud ilmunud 1922 ja järgnevatel aastail. Eesti koori lauluvara on T. rikastanud paljude lauludega, millest eriti meeskoori laulud omavad suure populaarsuse ning ei puudu peaaegu ühegi kontserdi kavast. T. laulud osutavad suurt tehnilist küpsust ja head kooritehnika tundmist, mille tõttu nad kõlaliselt on väga tänulikud ettekandedeks. Nagu koorilaulud, nii ka tema soololaulud omavad suure meeldivuse. Kes ei tunneks näiteks Türnpü laulu „Üks ainus kord“. Üldiselt domineerib tema loomingus lüürilis-eelegiline meeleolu.

Türnpü oli ka Eesti Lauljate Liidu asutajaid ja selle esimene esimees. Koos K. A. Hermanniga ja J. Kappelliga oli ta üldjuhiks V (1894. a.) ja VI (1896. a.) üldlaulupeol Tartus.

Nagu eelpooltoodust nähtub, on Konstantin Türnpü

Konstantin
TÜRNPÜ

pul suuri teeneid Eesti muusika arendamisel. Seepärast peaksid eesti muusikaringkonnad 13. augustil, mil täitub 70 aastat helilooja sündimisest, pöörama pisut tähelepanu tema mälestamisele.

MIDA NAD SAADAVAD?

Maaailma Ringhäälinguliidu andmete järele viimase veerandaasta kohta saadab Bukarest kõige rohkem tõsist muusikat, 36,8% saateajast. Viin, Brüssel, Varssavi, Radio Paris, Stokholm, Beroonster ja Turin saadavad tõsist muusikat ligemale sama palju; kõige vähem saadab tõsist muusikat Madrid. Kõige enam loenguid annavad Jaapani saatjad, kõige vähem Alžeeria omad. Vaimulikele ettekannetele pühendatakse kõige rohkem aega Rootsi saatjais, selle järel Norra omades, kõige vähem Tšehhoslovakkias. Operite poolest sammub esireas Itaalia, kellele järgnevad Lille, Toulouse ja Strassburg. Kerget muusikat annab kõige sagedamini Huizen, kuna Paris PTT on esikohal tantsumuusika poolest. Lastetunde saadab kõige enam Hilversum, selle järel Brüssel ja London Regional. Kopenhaagen viljeleb aga kõige innukamalt võimlemist.

POOLA RINGHÄÄLING RIIGI KÄTTE.

Poola ringhäälingu korraldajaks oli seni a.s. „Polskie Radjo“, mille aktsiaist 40% kuulusid riigile. Nüüd on „Polskie Radjo“ pärast pikemaid ettevalmistusi muudetud riiklikuks ringhäälinguseltsiks, milleks Poola valitsus ostis üles kõik vabad aktsiad. Sellega on Poola ringhääling täieliselt riigi valduses ja juhtimisel.

III meestelaulupäev Haapsalus

21. juulil s. a.

Ülal: Vaade kuulajakonnale lossivaremeis kontserdi ajal; väike vihm ei näi innukaid lauluarmastajaid põrmugi häärvat. Paremäl: Halloomes F. Holm annab laulupäeva-reportaazi. Tema vastas peatelefonidega R. R. tehnik ülekandevõimendaja juures.

Tellimishind:

12 kuud Kr. 4.50
6 " " 2.40
3 " " 1.20
1 " " —.40

RAADIO

ÜLERIIKLIKU EESTI RAADIOÜHINGU HÄALEKANDJA

Toimetus ja talitus: Tallinn, Narva mnt. 27. Telefon 425-40

Üksiknumber
10 senti

Tellimisi võtavad
vastu kõik posti-
asutised ja talitus
Ilmub
kord nädalas

Täielik Euroopa ringhäälingute saatekava 4.—17. augustini 1935. a.

Nr. 222 (27)

2. augustil 1935

V aastakäik

Kunas on tasuv vanade vastuvõtjate moderniseerimine?

Autol on oma kriitiline kilomeetritearv, mis kõigub — olenevalt auto tüübist — 30.000 ja 50.000 km vahel. Siis peab otsustama, kas teha masinale kapitalremont või müüa maha ja osta uus. Kõigi suuremate paranduste suurimaks halbuseks on aga asjaolu, et nad maksavad kaunis palju raha.

Miks ei peaks ka raadiovastuvõtjal olema oma „kriitiline“ aeg? Tegelikult on selline aeg ka olemas, kuid ta on raskemini märgatav kui auto juures, kuna raadiovastuvõtjaid täiendatakse igal aastal ja seepärast vahetatakse neid ka juba siis, kui nad pole veel täielikult amortiseerunud. Vastuvõtja kriitiline eluiga pole tegelikult mitte ainult olemas, vaid palju enam tõsiasjast, et vaheajal on lainevahekorrad sedavõrd muutunud, et isegi muidu täiesti töökorras vastuvõtja pole enam kasutatav.

Sellest punktist hakkamegi kinni, sest ta on meie arutluse kõige olulisemaid tegureid. Meie ei tarvitse sugugi oletada, et meie viie- või kuueaastasel vastuvõtjal on mõni väike viga. Ainult juba see tõsiasi, et saatjate võimsus on kasvanud kümnetelt kilovattidelt sadadele kilovattidele, näitab meile, et vastuvõtja selektiivsus jätab tegelikult soovida, ehkki aparadis pole midagi vananenud.

Kuigi olete oma vana vastuvõtjaga nagu ühte kasvanud ja ta on teile armsaks saanud, kuid siiski pole ta mõni vana viiul, mis mängides muutub järjest paremaks. Ta pole tõesti midagi muud kui vana jalgratas, mis vananedes kaotab osa oma väärtusest ja töökindlusest. Raadiovastuvõtja miinuseks on veel asjaolu, et nõudmised tema võimetele järjest kasvavad, nii et vananemishähted tulevad tema juures palju teravamalt esile kui ühegi teise tehnilise riista juures.

Nüüd vaatleme, mida on võimalik teha vana vastuvõtja parandamiseks. Sõna parandamine polegi vast õige tarvitada. Selle all tuleb õieti mõista moderniseerimist ja kohandamist käesoleva aja suurenenud nõudmistele.

1. Ühe võnkeringiga vastuvõtja.

Meie vastuvõtjal on kolm lampi ja üks võnkering. Teda peab seega võrdlema moodsa ühevõnkeringise vastuvõtjaga. Läheme paremasse raadiotöökotta ja laseme mängida mõlemaid võrreldavaid

vastuvõtjaid mitmesuguste saatjatega: kohaliku saatja või mõne tugeva välissaatjaga proovime vastuvõtja kõla ja nõrgemate ja üksteise lähedal asuvate välissaatjatega tema selektiivsust. Peale seda laseme mõõtmise teel määrata kindlaks, kui suur voolukulu on nii uuel kui ka vanal vastuvõtjal. Sellise võrdluse juures leiame järgmist:

1. Kohaliku saatja vastuvõtul kõlab meie vana vastuvõtja vaikselt töötades peaaegu sama hästi kui uuski. Uus ühe võnkeringiga aparaat kõlab nagu pisut pehmemalt. Kui aga suurendame hääletugevust, siis tulevad alles ilmsiks vana aparadi puudused: kõrgete helide ülekanne on moonutatud. Seevastu uus vastuvõtja kannab samad helid üle täiesti puhtalt ja moonutusvabalt. Madalate helide juures muutub ülekanne väga nõrgaks, kuna vana aparaat ei ole suuteline basshelisid korralikult edasi andma. Uue vastuvõtja juures saame aga loomuliku orkestrimuusika mulje. Kui veel võrdleme mõlema aparadi heliplaadi muusika elektrilist ülekannet, siis on kõlapuhtuse vahe nagu öö ja päev.

2. Vastuvõtja selektiivsusest saame järgmist pildi: vana aparadi juures kostab kohalik saatja läbi peaaegu poole skaala ulatuses, kuna uue vastuvõtja juures vaid kümne kraadi piirkonnas. Kahete naabersaatjat võime vana vastuvõtjaga lahutada kui nende vahel asub kolm laineaanalit, uue vastuvõtjaga aga juba ühe vahepealse laineaanalit juures.

Nii. Nüüd teame, mida meie vana vastuvõtja suudab ja kuidas töötab uus vastuvõtja samades tingimustes. Nüüd küsime asjatundjalt, palju läheb vana vastuvõtja uuendamise maksma ja kui palju lähendame teda sellega moodsale vastuvõtjale. Siis selguvad järgmised asjaolud: vajame esiteks uut dünaamilist valjuhääldajat, teiseks uut võrguastet, kolmandaks palju tugevamat lõpplampi, neljandaks uusi raadsüdamikuga poole ja viiendaks uut pöörkondensaatorit. Mis jääb siis veel vanast aparadist järele? Paar vanadusest nõrka takistust, terve tosin peaaegu väärtusetu väikest plokk-kondensaatorit, luitunud kast ja auke täispuuritud šassii. Tagajärg: ühevõnkeringise vastuvõtja juures ei tasu selline põhjalik uuendus end üldse, ehk vast ainult siis, kui vastuvõtja on ehitatud hiljemalt 1933. aastal. Kuid ka sel juhul peame küllalt palju raha kulutama uute osade muretsemiseks. Kõigest eeltoo-

dust tuleb järeldada, et ühevõnkeringine vastuvõtja on viimastel aastatel sedavõrd täienenud, et vana samatüübilise aparaadi moderniseerimiskulud on võrreldes uue valmisostetud aparaadi hinnaga liialt suured.

Kui aga vana ühe võnkeringiga vastuvõtja on vaid üks või kõige enam kaks aastat vana, siis ta sub end moderniseerimine järgmistel põhjustel: sellistel vastuvõtjatel on juba tugev lõppaste ja seega küllaldase võimsusega võrguosa. Harilikult ehitatakse sellisel juhul sisse uus valjuhääldaja ja võib olla asendatakse vanad poolid uute raudsüdamikuga poolidega. Sellega seosesolevad kulud pole kuigi suured. Kui on aga vaja võimendada võrguosa, siis läheb kogu moderniseerimine liialt kalliks.

2. Kahe võnkeringiga vastuvõtja.

Teise juhuna vaatleme kahe võnkeringiga vastuvõtjat aastast 1932. Vastuvõtjal on järgmised puudused: selektiivsus pole küllaldane ja ka helipuhtus jätab palju soovida. Esiteks teeme jällegi eespool kirjeldatud katse. Seejuures selgub, et bassid kõlavad nõrgalt, kuna sopranhelid on liialt teravad (tugeva hääletugevuse juures).

Mida tuleks sellise vastuvõtja juures teha, et teda viia moodsa kahevõnkeringise vastuvõtja tasemele. Esiteks teeb asjatundja kindlaks, kas üksikosad on nii head, et nad töötaks veel laitmatult umbes kolm aastat. Oletame, et vastuvõtja selles suhtes vastab täiel määral ülesseatud tingimustele. Selektiivsust saab tõsta seeläbi, et vanad poolid asendada uute raudsüdamikuga poolidega. Kuid kõlapuhtuse suurendamine uue võimsama lõppastme ehitamisega pole soovitatav, kuna ta pole majanduslikult tasuv. Selle asemel võib valjuhääldaja asendada uuega — võib olla mõne permanentdünaamilisega — mis läheb küll kaunis palju maksima, kuid siiski tunduvalt parandab helipuhtust ja ülekande tugevust.

Eeltoodu juures peab aga pidama silmas järgmist asjaolu: ainult siis, kui tähtsamad vastuvõtja osad, nagu võrgutrafo, võrguplokk, võrgudrossel ja pöördkondensaator, on võimelised kolm aastat korralikult töötama, on moderniseerimisel mõtet. Suu-

remal osal sellesse klassi kuuluvail vastuvõtjail pole aga üksikosad sellise kestvusega... ja sellisel juhul on parem osta uus vastuvõtja kui hakata vana moderniseerima.

Just kahe võnkeringiga vastuvõtja on selles suhtes kõige kriitilisem. Ainult kogenud asjatundja võib otsustada, kas osta uus või moderniseerida vana.

3. Suur-super-vastuvõtja.

Lõpuks vaatleme suur-super-vastuvõtja moderniseerimisvõimalusi. Tavaliselt öeldakse: aparaat maksis 400 krooni, praegu peaks ta väärtus olema ikkagi vähemalt 150 krooni. Selline arvamine on aga vale, sest suur-superil, mis on ehitatud neli või rohkem aastaid tagasi, pole just ühte omadust, mis praegusel ajal on kõige tähtsam ja nimelt head häälekõla. Pärast võrdlevat katset mõne moodsa aparaadiga tullakse harilikult otsusele, et häälepuhtust võib parandada mõne moodsa valjuhääldaja sisseehitamiseega. Seda mõeldakse, kuid sellega satutakse vaid vihma käest räästa alla. Nimelt pole sellise superi halvakõlaliste omaduste põhjuseks lõpplamp ja valjuhääldaja, vaid liialt kõrgele aetud kõrge- ja vahesagedusosa selektiivsus ja ka teatud moonutusnähted segamisosas. Kui kasutaksime sellise superi juures laiemat ribafilteerikõveriku, siis pääseks ka rohkem kõrgeid toone läbi. Sellega kaoks aga ka selektiivsus. Kui aga suurendame selektiivsust enne vahesagedusosa raudsüdamikuga poolide abil, siis tekitaks jällegi ühiskäik suuri probleeme. Ühe sõnaga, peaksime ehitama päris uue superi, mis töötab küll hästi, kuid maksab rohkem kui moodne uus väikesuper. Kuid võrdlus väikesuperiga on vaid näiliselt korras, sest moodsa väikesuperi paremuseks ümberehitatud suursuperiga võrreldes on asjaolu, et ta on varustatud automaatse fadingregulaatoriga. Kui tahame aga ka vanale superile fadingkompensatsiooni sisse ehitada, siis on kindlasti lihtsam osta täiesti uus super.

Loomulikult on eespool toodud juhtude korral terve rida erandeid, mille üksikasjaline käsitlemine viiks aga liialt pikale. Igal juhul on võihikul soovitatav pöörduda ümberehitamise küsimuse otsustamisel mõne asjatundja poole.

ITAALIA PROPAGANDAREKORD

Kõige enam propagandat teeb ringhäälingu kaudu välismaail mitte Nõukogude Vene, nagu vahest arvatakse, vaid Itaalia. Seitse Itaalia saatjat, nii siis kõik peale Genua ja Palermo, on kuue päeva jooksul selleks kulutanud tervelt 51 tundi. Keelte hulgas, mida seejuures tarvitatakse, seisavad esikohal prantsuse, inglise ja saksa keel, igaiüks 10 tunniga. Ülejäänud ajal püüdis Itaalia ringhääling auku pähe rääkida ungarlastele, hispaanlastele, kroaatidele, rumeenlastele, kreeklastele ja araablastele — kõigile nende emakeeles. Peale selle võeti veel appi esperanto keel.

ORIGINAALSUSE VÕIT

Üks suur New-Yorgi saatja otsis uut hallowmeest. Seejuures seati üheks tähtsamaks tingimuseks, et kohale kanditeerijad omaksid erilist originaalsust. Suurima edu saavutas võistlusel mr. Gib-

bons. Ta luges mingit igavat turuteadet, mille juures ta — vähemalt kuulajate kuuldes — jäi magama ja hakkas norskama. Ta äratas äkki unest pausisignaali, mispeale ta hakkas kui meeletu patrama oma unenäost, mida ta äsja oli näinud. Kuulajad hoidsid naeru pärast kõhtu kinni ja Gibbons palgati jalamaid ametisse. Leping järgi on ta kohustatud neli korda kuus mikrofone ees magama jääma.

4.700.000 RAADIOAJAKIRJA!

Viini raadioajakirja „Radio Woche“ teatel trükitakse 31 saksa raadioajakirja kokku 4.700.000 eksemplaris, kuna inglise raadioajakirjade kogutiraaž on ainult 2.500.000 eksemplari, olgugi et Inglismaal on rohkem ringhäälingukuulajaid kui Saksas. Inglismaal tuleb iga 100 ringhäälingukuulaja kohta 35 raadioajakirjade lugejat, Sakasmaal täpselt poole rohkem — 70.

Taani ringhäälingu arengust

Taani ringhäälingu alged ulatuvad, nagu jutustab „Radio och Radioamatör“, 1922. aastasse. Siis tehtud esimestel katsetel kasutati vanu laeva raadiosaatjaid, kuna vastuvõtja asetati ühte Kopenhaageni saali. Katsete tulemused olid väga armatud. Aastail 1923—24 alati eraalgatusel saatmist lampsaatjaga, mis oli Lyngbysse riigi poolt ehitatud äriliseks ülesandeiks. Kohe pärast seda ehitas grupp erafirmasid Kopenhaagenis lampsaatja, mida hakkas kasutama üks ringhäälinguühing. Tarvilised summad, nagu esinejatele tasu maksmine jne., koguti annetustest. Umbes samal ajal sai üks teine raadioühing loa hakata töötama kaitseväge lampsaatjaga, mis just oli ehitatud Ryvangeni.

Loomulikult põhjustas kahe konkurentsiühingu saatjate töötamine mitmesuguseid pahandusi ja kuna kuulajad järjest tungivamalt nõudsid korrapärase organisatsiooni loomist, andis riigipäev 1925. a. telegraafi-peavalitsusele loa ühe aasta jooksul katseliselt toimetada ringhäälingusaadet. Ühtaegu määrati kuulamismaks — lampaparaatidelt 15 kr. ja detektoritelt 10 kr. aastas. Moodustati ka 38-liikmeline raadionõukogu.

1926. a. otsustati Taani ringhääling muuta riigi ettevõtteks, kuigi raadioühingud soovisid anda kontsessiooni erasihtasutisele.

Oma lõpliku organisatsiooni sai Taani ringhääling 1930. a. Selle ülemaks juhiks on 15-liikmeline raadionõukogu, kuhu kuulub kaks avalike tööde ministereid, üks haridusministereid, kaks ajakirjanduse, neli riigipäeva ja kuus raadioühingute esindajat.

Raadionõukogu, millele allub kogu ringhäälinguasjandus, moodustab kolm ja nimelt käitistehnilise, saatekava- ning juriidilise komisjoni. Saatekava alal on tegevuses üks kirjanduslik konsulent, üks pearežissöör ja kaks abirežissööri, üks pressisekretär ja üks muusikaarhivaar ühes ühe konsulendiga lastetundide jaoks. Edasi on saatekava alal ametis 61-liikmeline orkester oma kahe dirižendiga ning neli hallomeest.

Taanis on praegu umbes 583.000 kuulajat, kellest 20 000 on 10-kroonisest kuulamismaksust vabastatud ja nimelt invaliidid, parandamatud haiged, pimedad ja vaesed. Võib ütelda, et peaaegu iga Taani perekond on ringhäälingukuulaja.

Taani ringhäälingu üheks omapärasuseks on tema pausimärk. Püüdes selleks leida midagi, mis oleks eriti iseloomustav Taanile ja erineks tavalistest pausimärkidest, nagu metronoomilöögid, flööditoonid j. s., leiti pärast pikka otsimist ühest vanast käsikirjast 1300. aastast, nn. „Codex runicus’est“ mingi meloodiafragment, mille kirjutaja oli nähtavasti ainult selleks toonud raamatu viimasel leheküljel, et ükski leht ei jääks tarbetult tühjaks. Sest sel pole midagi ühist raamatu muu tekstiga. Meloodia on varustatud ka tekstiga ja kujutab endast esimest teadaolevat taani muusika üleskirjutust

taani tekstiga. Meloodia on muuseas sugulane meloodiaga, mis umbes ühe inimpõlve kestes iga veerand- ja pooltunnil kõlab Kopenhaageni raekoja tornist.

Taanis on praegu kaks saatjat, Kopenhaagen ja Kalundborg, mis alati saadavad ühist programmi. Peale selle omab Taani Skamlebaekis lühilaine-saatja (lainepikus 49,50 m), mida kuuldakse ka Ühendriikides ja Kanadas.

REKLAAM RINGHÄÄLINGUS

Raadioreklaami üle Ameerika ringhäälingus on juba palju kirjutatud. Seal maksavad üksikud firmad kunstnikele muinasjutulisi summasid, et need oma ettekannete vahel mikrofone ees kinnitaksid, et see seep või see kreem on kõige parem. Sellest elavad ka ringhäälinguühingud ja üsna hästi.

Inglismaa ja Helveetsia asuvad seisukohal, et kuulajad on oma kuulamismaksu eest õigustatud leidma kaitset reklaami eest. Seepärast on neis maades ringhäälingureklaam seaduslikult keelatud. Ka Saksas on Hitleri režiimi ajal reklaam ringhäälingust kõrvaldatud. Poolas, Prantsusmaal ja Itaalias levitatakse ringhäälingureklaami heliplaadimuusika saatel; lühikeste reklaamilausete ajaks tasandatakse pisut muusikat, et sõnad sellest üle kostaksid. Arvatakse, et reklaam sel kujul on kõige kergemini seeditav. Väga rohkesti on reklaami Jugoslaavia ringhäälingus, mis kuulajate hulgas tekitab palju pahameelt.

RAADIONÄITUSED KOGU EUROOPAS

Euroopa tänavuste suurte raadionäituste hooaeg algab 16. augustil Saksa raadionäitusega Berliinis. Samal ajal peetakse Inglismaal suur Briti raadionäitus. Siis järgneb Prantsuse raadionäitus, n. n. Pariisi raadiosaalong, mis kestab 5.—15. septembrini. Ajavahemikul 21. kuni 29. septembrini peetakse Itaalia raadionäitus Milanos, mis tänavu saab tunduvalt suurem eelmistest näitustest, kuna Itaalia raadiotööstus on viimasel ajal jõudsasti arenenud.

Ränk eksitus.

„Pst, tasa — see on kindlasti Ameerika.“

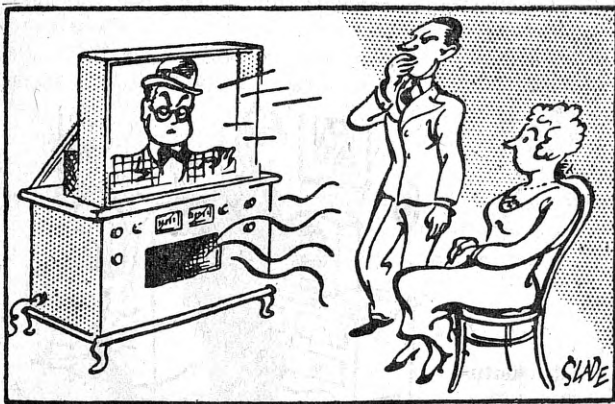
Dr. A. Massakas.

Annab ringhäälingus iga nädal majanduspoliitilist ringvaadet.

EUROOPA KAUGENÄGEMINE AMEERIKA VAATEVINKLIS

Andrew W. Cruse Ameerika kaubandusministee-riumi Electrical-Equipment-Division-büroost tegi hiljuti pikema reisu Euroopas, et tutvuda lähemalt kaugenägemisega Saksas, Inglises ja Prantsuses. Oma reisu tulemusist andis Andrew W. Cruse pikema ülevaate Ameerika raadioinsenride aastakoos-olekul.

Oma ülevaates A. W. Cruse märkis esmajoones ära, et Euroopas sammuvad kaugenägemistehnika arengu suhtes eesotass Inglise ja Saksa. Eriti Sak- sas on hakatud viimasel ajal suurt rõhku panema kaugenägemise levitamisele laiemas ulatuses. Ing- lise ja Saksa järel sammub Prantsuse, kes aga neist mõlemast on praegu tunduvalt järel.

Kui kaugenägemisel pilt ja tekst ei klapi:

„Nüüd näete miss Ameerikat 1935.“

Inglise kohta mainis A. W. Cruse, et seal maksab kaugenägemisvastuvõtja 750 krooni ja et seal loodetakse 1936. a. lõpuks tõsta kaugenägemis- vastuvõtjate arvu 50 000-le. Järgnevate aastate kes- tel tõuseks siis kaugenägemisabonentide arv juba kiiremalt. Ühtlasi kavatakse Inglises juba lähem- al ajal teostama hakata kaugenägemissaatjate võrgu väljaehitamist.

Saksa s olevat A. W. Cruse teate järgi kavat- susel 25 saatja ehitamine. Praegu töötatakse 180- realiste piltidega. Vastuvõtja hind kõigub 720 ja 1500 krooni vahel. Selle aasta lõpuks võivad kaug- nägemisabonentide arv tõusta 1000-le.

Prantsuse kaugenägemine on Inglise ja Sak- sa omast tunduvalt järel. Igatahes enne 1936. a. lõppu polevat seal kuigi suuri muudatusi oodata.

Et Ameerikas hinnatakse Euroopa saavutusi kaugenägemise alal, sellest annab tunnistust asja- olu, et A. W. Cruse tegi ettepaneku saata Euroo- passe vaatleja, kes jälgiks kehtvalt kaugenägemise alal tehtavaid edusamme. Üldiselt arvab mr. Cruse, et Ameerikas võib kaugenägemine areneda laiemas ulatuses ikkagi vaid siis, kui üldine majanduslik olu- kord hakkab näitama tõusu tendentsi.

**12. SUUR SAKSA
RAADIONÄITUS
Berliin 1935
16. – 25. augustini**

Kõiki teateid ja prospekte annab heameelel Berliner Ausstel- lungs-, Messe- und Fremdenver- kehrs-Gesellschaft m.b.H., Berliin- Charlottenburg 9.

Välismaistele raadionäituse külasta- jale 60% sõiduhinnaalandus kõi- gil Saksa riigiraudteedel. Sõidupileiteid saab kõigilt MER-reisibüroodelt välis- mail.

21.55 soovikontsert heliplaatidelt. — Ope-
retimuusikat. Romberg: pop. op. „Kör-
ve laul“ — Debroy Somers Band. Kal-
man: pop. op. „Silva“ — Parlophoni
ansamb. Stolz: pop. op. „Veenus siid-
dis“ — Marek Weberi orkester. Abra-
ham: pop. op. „Savoy ball“ — Marek
Weberi orkester

Kalundborg 1261 / 238 / 60
Kopenhagen 255,1 / 1176 / 10
16.30—18.30 orkester. ★ 21.00—22.00 orkes-
ter. ★ 22.30 laule. ★ 22.50—23.05 Schubert:
a) Impromptu as-duur, op. 142 nr. 2; b)
Impromptu f-moll, op. 142 nr. 4. ★ 23.20
uue taani kammermuusika. Kavas: Rosen-
berg, Brene, Koppel. ★ 24.00—1.30 tant-
sumuusika.

Riia 514,6 / 583 / 15
Madona 271,7 / 1104 / 50

7.35—8.05 muusika
12.00—12.30 börsiteateid ja helipl.
17.45 helipl.
18.45—19.30 läti laule
21.30—22.00 pidulik kontsert heliplaat.
22.45 heliplaate

Varssav 1339 / 224 / 120
Kattovice 395,8 / 758 / 12

7.30 koraal ★ 7.50—9.20 helipl ja teated
13.00 Krakovi fanfaarid
13.15—14.00 väike orkester. Zimmer: „Evi-
viva Verdi“, triumfmarss. Burt: „Vär-
vide mäng“, valss. Lincke: „Nautilus“,
intermetso. Suppé: avamäng op. „Iza-
bella“. Lehar: popurrii op. „Paganini“.
Dreyer: India pidu

14.05—14.30 heliplaate
16.30—17.00 orkester. Waldteufel: „Ar-
mastusingel“, valss. Schubert: Serenaad.
Amadei: III idamaa süit: a) Maastik;
b) Almeh' tants; c) Karavan. Humph-
ries: „Unustatud unelmad“, idüll. Ben-
dix: Dervišide tants

17.15—17.50 klaver. Händel: Chaconne.
Schumann: Kirjud lehed. Brahms: Cap-
riccio. Ravel: a) Habanera; b) Rigau-
don. Maciejewski: Hällilaul. Gradstein:
Masurka

18.00—19.00 salongorkester. Christofaro:
„Sadowsky“, marss. Kirsten: Öömaja.
Kaiser: Skitsid. Zimmer: Variatsioonid
laulu teemal „Kaevul“. Komzak: Popur-
rii. Benatzky: valss op. „Jaapanlanna“
teemal. Rust: Hispaania serenaad.
Stolz: Marss

19.15—19.30 koorilaule
19.45—20.05 havalikitarrid (helipl.)
21.10—22.00 sega-eeskava

22.15—23.00 sümfoniakontsert. Noskows-
ki: Sööjoonised. Lefeld: Sümfonia

23.10 väike orkester. Lincke: marss op.
„M-me Luna“. Gorzynski: Valss-para-
fraas. Suppé: avamäng op. „Lõbusad
buršid“. Botkiewicz: Gavott-capriccio.
Lehar: popurrii op. „Naerastuste maa“.
Krome: Veski Neckari orus. Brodsky:
slow op. „Armunud printsess“. Grün:
Valss muusikalisest komöödiast „Kus
õitseb armastus“. Packay: Foxtrot. Jä-
ger: Tango. May: Valss. Müller: Tango

Bukarest 364,5 / 823 / 12

18.00—19.00 ja 19.15—20.00 orkester. ★ 20.20
—20.50 helipl. ★ 21.15 solistid (viul, laul)
22.05—22.30 saksofon. ★ 22.50—23.15 ja
23.25 ülekl. restoranist

Leningrad RV70 288,6 / 1040 / 10
9.00 kontsert. ★ 11.15 helipl. ★ 16.15 süm-
fooniakontsert lastele. ★ 17.00—17.25 heli-
plaat. ★ 18.00—19.00 orkester, viul, ko-
loratuur sopran. ★ 20.00 helifilm. ★ 21.00
Verdi operi „Falstaff“ montaaž.

Moskva Komintern 1714 / 175 / 500
5.25 ja 7.20 helipl. ★ 8.00 ajav.-kontsert ★
12.15 helipl. ★ 17.30 kontsert ★ 18.30 ajav.-
kontsert ★ 19.15 ja 20.30 kontsert ★ 21.00
tantsumuusika

Teisip. 13. aug.

Tallinn 410,4 / 731 / 20
Tartu 579,2 / 512 / 0,5

Tallinn-RKS ja Tartu

7.00 äratusmäng
7.05 võimlemine
7.20 hommikontsert heliplaatidelt
8.15—8.30 hommikupalvus (misj. juh.
Pöld)

Tallinn-Lasnamäe

19.00 heliplaate ja reklaami

Tallinn-Lasnamäe ja Tartu

19.15 Riigi Ringhäälingu orkestri kontsert.
Juh. F. Nikolai. Kistler: III vaatuse
avam. oop. „Kunihild“. Becce: Richard
Strauss süit. Sarasate: Hispaania tants.
Tšaikovski: Miks? Mussorgski: fant.
oop. „Boris Godunov“. Debussy: Unis-
tus. Grieg: Norra tantsud 1. ja 2. Moz-
kovski: „Malaguena“

20.05 raamatu-aasta veerandtund
20.20 dr. A. Massakas: Majanduspoliitli-
ne ringvaade
20.50 esperantokeelne nädalalokroonika
21.00 ajanäitaja öiendus ja ilmteade. Tai-
mekaitseteateid

21.10 välismaisi päevauudiseid
21.25 heliplaate

21.40 kodumaisi päevauudiseid
21.55 K. Tiirpu koorilaule heliplaatidelt
tema 70-da sünnipäeva puhul. Mull' lap-
sepõlves rääkis — TMS meeskoor, juh.
prof. A. Topman. Priiuse hommik
EMO segakoor, juh. prof. J. Aavik, TMS
meeskoor — Mu armas isamaa; Tervit-
us; Lauluks; Lahkumine. Troost —
EMO segakoor. TMS segakoor — Süda
tksub; Mu Eestimaa

Kalundborg 1261 / 238 / 60
Kopenhagen 255,1 / 1176 / 10

16.00—18.00 orkester ja laul. ★ 21.00—21.15
saksofon. ★ 21.55—22.15 rahvalaule helipl.
22.55—23.55 sümfoniakontsert. Bach: Kan-
taat sopranile ja bassile orkestriga.
Haydn: Sümfonia nr. 101, d-moll.

Riia 514,6 / 583 / 15
Madona 271,7 / 1104 / 50

7.35—8.05 muusikat
12.00—12.30 börsiteateid ja helipl.
17.25—18.25 duette heliplaatidelt

18.55 Vitolisi viiulikompositsioone
20.05—22.00 ooperite ja operettide õhtu.
Plotow: avam. oop. „Alessandro Stra-
della“. Rimski-Korsakov: Hümn päi-
kesele oop. „Kuldne kukk“.

Valle:
tants oop. „Nõid“. Puccini: aaria oop.
„Boheme“. Verdi: aaria oop. „Othello“.
Rimski-Korsakov: süit oop. „Tsaar
Saltan“ — Vaheaeg (21.00). — Suppé:
avamäng oop. „Padaemand“ — Laule
Kalmani ja Lehari operetidest. — Ned-
dal: meloodiaid op. „Poolaveri“.

22.15 klassikline muusika helipl.

Varssav 1339 / 224 / 120
Kattovice 395,8 / 758 / 12

7.30 koraal ★ 7.50—9.20 helipl ja teated
13.00 Krakovi fanfaarid
13.15—14.00 vokaalmuusika helipl.

14.05—14.30 mandolinistide orkester
16.30—17.00 Bärmann: „Videvik mägedes“,
fantaasia klarnetile

17.15—17.50 laulukesi heliplaatidelt
18.00—19.00 kammerork. Jurek: Marss.
Komzak: Avamäng. Joh. Strauss: „Roo-
sid lõunast“, valss. Komzak: Viini rah-
valik muusika. Jascha: Viinlase ahas-
tus. Leopoldi: Viin — muinasjutulinn.

Schubert-Berte: Viini laul. Lehar: 2 lau-
lu op. „Paganini“. Langer: Bonne-Ma-
man. Stolz: „Kevade paraad“, marss
19.45—20.20 heliplaate
20.30—30.50 Rozycki klaverimuusika auto-
ri ettekandes. a) Legend op. 15; b) Air
op. 28; c) Armunud neeger, op. 50; d)
Poola tants; e) Dogaresse; f) Valss-Ni-
non

21.10—21.45 taani muusika. Orkester ja te-
nor. Müller: Serenaad. Anderson: aaria
oop. „Madonna“. Enna: serenaad oop.
„Hexen“. Borrese: Serenaad. Gram:
Min ungdoms Dröm. Nielsen: Der lig-
ger en Sø og lyser

22.00 Falli operett „Ilus unelm“
23.00—23.30 Griegi helindeid helipl.
23.40 tantsumuusika

Bukarest 364,5 / 823 / 12

18.00—19.00 ja 19.15 väike orkester. ★ 21.15
Mozarti ooper „Figaro pulm“. ★ 23.40
ülekl. restoranist

Moskva Komintern 1714 / 175 / 500

5.25 ja 7.20 helipl. ★ 8.00 ajav.-kontsert ★
12.15 helipl. ★ 17.30, 18.30 ja 19.15 kontsert
★ 20.30 helifilmimuusika ★ 21.00 teemaline
kontsert

Keskn. 14. aug.

Tallinn 410,4 / 731 / 20
Tartu 579,2 / 512 / 0,5

Tallinn-RKS ja Tartu

7.00 äratusmäng

7.05 võimlemine
7.20 hommikontsert heliplaatidelt
8.15—8.30 hommikupalvus (öp. J. Tiit)

Tallinn-Lasnamäe

Tallinn-Lasnamäe ja Tartu

19.15 Riigi Ringhäälingu orkestri kontsert.
Juh. F. Nikolai. Maillart: avam. „Ere-
miidi kelluke“. Schmalstich: valss
„Tanzrausch“. Mendelssohn: Veneetsia
gondlilaul. Dostal: pop. „Matk ümber
maailma“. Ran: intermetso „Flirtation“.
Bortkevics: Gavotte-capricce. Fetras:
valss „Margueriten-Tag“. Titl: avam.
slaavi viisidel

20.30 põllumajanduslik loeng
21.00 ajanäitaja öiendus ja ilmteade

21.05 välismaisi päevauudiseid
21.20 põllumajanduslikke teateid
21.40 kodumaisi päevauudiseid

21.55 vana tantsumuusikat heliplaatidelt
Kalundborg 1261 / 238 / 60
Kopenhagen 255,1 / 1176 / 10

16.30—18.30 instrum.-ansamb. ★ 19.15—
19.45 helipl. ★ 21.00—21.50 orkester ja
klarnet. ★ 22.20 orkester. ★ 22.55—23.10
taani romansse. ★ 23.25 orkester. ★ 24.00
—1.30 tantsumuusika.

Riia 514,6 / 583 / 15
Madona 271,7 / 1104 / 50

7.35—8.05 muusika
12.00—12.30 börsiteateid ja helipl.
17.10—17.35 R. Strauss: „Surm ja sele-
tus“, sümfoniiline poeem (helipl.)

18.05 Melngailise koorilaule
18.40 solistid (klaver, laul). Gjerström:
Legend (esiettekanne). Goosens: Kalei-
doskoop. — Laule ja romansse
19.35—20.00 läti klaverimuusika ja laulud
20.30—22.30 operettide õhtu

23.45 uudisheliplaate

Varssav 1339 / 224 / 120
Kattovice 395,8 / 758 / 12

7.30 koraal ★ 7.50—9.20 helipl ja teated
13.00 Krakovi fanfaarid
13.15—14.00 kammerorkester. Porret: Pul-
mamars. Linat: avamäng „Sieros“.

Porret: „Ameerika süit“: a) Humoresk;
b) Rag-Time; c) Meloodia — foxtrot; d)
Serenaad; e) Finaal. Porret: Barkaroll
(Mälestused armastusest). Porret: „Gar-
den party“, intermetso

14.05—14.30 katkeid Moniuszko ooperist
„Halka“, heliplaatidelt

16.30—17.00 heliplaate
17.15—17.50 solistid (viul, laul). Rameau:
Gavott. Leclair: Saraband ja tamburiin.
— Laule. — Melartin: Eleegia. Vesvora:
Hällilaul. Tšaikovski: Scherzo. — Laule

18.00—19.00 tantsumuusika
19.15—19.30 koorilaule
19.50—20.05 vana valsse heliplaatidelt

20.30—20.50 laule
21.10—21.45 lõbus muusikaline eeskava
22.00—23.30 Chopini helindeid kontsert.
St. Szpinalski (klaver). a) Nokturn h-
duur, op. 32 nr. 1; b) Sonaat h-moll
22.40—23.00 laule
23.10—24.00 väike orkester

0.05 tantsumuusika heliplaatidelt
Bukarest 364,5 / 823 / 12

18.00—19.00 ja 19.15—20.00 orkester. ★
20.20—20.50 helipl. ★ 21.15 Smetana: Kvar-
tett e-moll. ★ 21.45 laule. ★ 22.05—22.30,
22.50—23.15 ja 23.25 väike orkester. ★ 24.00
—2.00 helipl.

Moskva Komintern 1714 / 175 / 500

5.25 ja 7.20 helipl. ★ 8.00 ajav.-kontsert ★
12.15 helipl. ★ 17.30, 18.30, 19.15 kontsert ★
20.30 heliplaate

Neljap. 15. aug.

Tallinn 410,4 / 731 / 20
Tartu 579,2 / 512 / 0,5

Tallinn-RKS ja Tartu

7.00 äratusmäng
7.05 võimlemine
7.20 hommikontsert heliplaatidelt
8.15—8.30 hommikupalvus (öp. A. Soo-
saar)

Tallinn-Lasnamäe

19.00 heliplaate ja reklaami

Tallinn-Lasnamäe ja Tartu

19.15 Riigi Ringhäälingu orkestri kontsert.
Juh. F. Nikolai. Glinka: avam. „Rus-
lan ja Ludmilla“. Debussy: Votre ame
est un paysage. Bizet: süit „Jeux d'en-
fants“. Tšaikovski: Kõlas. Fletsher:

valss „Maskiball“. Strauss: pop. „Ringi ümber armastuse“. Rubinstein: Igatus. Kettelbey: Cockney-süit

20.30 van. adv. abi L. Kahkra: Leedu omavalitsuste 1932. a. reform

21.00 ajanäitaja öiendus ja ilmasteade

21.05 välimaisi päevauudiseid

21.20 heliplaate

21.40 kodumaisi päevauudiseid

21.55 moodsat tantsumuusikat heliplaadidelt. Artur Rinna, bariton ja ork. — fokstrott „Väike kergemeelsus“, tango: „Nii nägus kui sa“. Mackeben: valss „Sinisilmad“ — Viini Boheem-orkester. Joselito: Argentiina tango „Corrida Real“ — Adalbert Lutteri ork. Comedian Harmonists — Bootz: Paso-doble „Ilus Isabella Kastiliast“: Hupfeld: rumba „Onkel Bumba“: Kirstein: fokstrott „Vana leierkastimees“ — „Musikuse“ tantsork. Yoshitomo: valss „Jaapani laernatants“ — Viini Boheem-orkester. Fresedo: „Tango mio“ — Barnabas von Gecky ork. Abraham: slow-fox „Mul on diivaninukk.“ — Metropol-tantsork. Ray Noble tantsork. — Woodforde-Finden: ingl. valss „Kasimiri laul“: Robin: fokstrott „Please“

Kalundborg 1261 / 238 / 60
Kopenhagen 255,1 / 1176 / 10
 21.00 orkester. ★ 21.50—22.45 eeskava.
 23.00 orkester. Kavas taani muusika. ★
 23.50—1.30 tantsumuusika.
Riia 514,6 / 583 / 15
Madona 271,7 / 1104 / 50

7.35—8.05 muusika
 12.00—12.30 börsiteated ja helipl.
 17.00—18.00 salongtrio
 18.30—20.00 sõjaväeorkester
 20.30—22.30 sümfooniakontsert. Juhatab V. Bierdjajev. Rimski-Korsakov: „Scheherezade“, sümfooniiline süit. — Vaheaeg (21.15) — Rachmaninow: Klaverikontsert c-moll, op. 18. Borodin: Polovetsi tantsud oop. „Vürst Igor“

22.45 koorilaule
 23.05 salongmuusika helipl.

Varssav 1339 / 224 / 120
Kattovice 395,8 / 758 / 12

7.30 koraal ★ 7.50—9.20 helipl ja teated
 13.00 Krakovi fanfaarid
 13.20 orkester. Noskowski: Vürst Poniatowski marss. Rybicki: Sõduri laul. Moniuszko: avamäng oop. „Hrabina“ (Krahvinna). Mlynarski: Masurka. Zarebski-Maklakiewicz: Polonees. Moniuszko: „Jutustus“ avamäng. Zarebski-Maklakiewicz: „Poola tantsud“, süit

15.00—15.58 salongmuusika helipl.
 16.10—16.22 heliplaate
 16.35—17.00 sõjalaule
 17.15—17.50 orkester.
 19.15—19.40 koorilaule
 19.45—20.05 heliplaate
 20.30—20.50 heliplaate
 22.00—22.30 sümfooniaorkester ja tenor. Bizet: avamäng oop. „Diamileh“. Bizet: aria oop. „Carmen“ III aktist. Puccini: aria oop. „Boheme“, I aktist. Reznicek: avamäng oop. „Donna Diana“. Gounod: kavatiin oop. „Faust“. Massenet: aria oop. „Manon“

23.20 väike orkester. Fall-Gorzynski: Polonees: Rybicki: Väike valss. Nowowiejski: Kuiavjak. Szopski-Rudnicki: Populaarseid meloodiaid. Paderewski: Fantastiline krakovjak. Friedmann: En valsant. Mlynarski: Masurka. Macura: Ülem-Sileesia laule. Rybicki: Mägestiku tantsud. Nowowiejski: Slaavi marss. Osmanski: Masurka

Bukarest 364,5 / 823 / 12
 18.00—19.00 ja 19.15—20.00 orkester. ★ 29.20—20.50 rumeenia muusika helipl. ★ 21.15 väike orkester. ★ 21.45 rumeenia rahvalaule. ★ 22.05—22.30 väike orkester. ★ 22.50—23.15 ja 23.25 ülekl. restoranist.

Moskva Komintern 1714 / 175 / 500
 5.25 ja 7.20 helipl. ★ 8.00 ajav.-kontsert ★ 12.15 helipl. ★ 17.30 kontsert ★ 18.30 rahvuslikku muusikat ★ 19.15 kontsert ★ 20.30 helipl. ★ 21.00 tantsumuusika

Reedel 16. aug.

Tallinn 410,4 / 731 / 20
Tartu 579,2 / 512 / 0,5

Tallinn-RKS ja Tartu
 7.00 äratusmäng
 7.05 võimlemine

7.20 hommikukontsert heliplaadidelt
 8.15—8.30 hommikupalvus (öp. P. Koppel)

19.00 heliplaate ja reklaami

Tallinn-Lasnamäe ja Tartu
 19.15 Riigi Ringhäälingu orkestri kontsert. Juh. F. Nikolai. Lincke: avam. revüüle. Fučik: valss „Unistuste maa“. Byford: Maskeraad. Offenbach: pop. op. „Ilus Helena“. Grünfeld: Pizzicato. Micheli: Suudlus-serenaad. Kettelbey: avamäng „Chal Romano“. Rubinstein: Pärsia süit

20.30 dr. R. Roots: Tolmune õhk ja tervis
 21.00 ajanäitaja öiendus ja ilmasteade. Taimkaitseteateid

21.10 välimaisi päevauudiseid
 21.25 heliplaate
 21.40 kodumaisi päevauudiseid

21.55 soovikontsert heliplaadidelt. Sandy Macpherson, kino-oreil — Mendelssohn: Laulu tiivul; Wood: Picardy roosid. Amodio: Kesköö valss. Gino Bordini orkester. Hill: Vana vökk — Comedian Harmonists, Marcel Palotti, Odeon-oreil — Brown: Paradiis-valss; May: Önn teeb naise nii kauniks. Heinecke: Romantiline valss — Viini Boheem-orkester. Terence Casey, kinooreil — Orth: Kellakaupluses; Lake: Linnukaupluses. Lincke: valss „Pölatud armastus“ — Suur valsideorkester. Rust: Pisut kergemeelsust pole halb — Comedian Harmonists

Kalundborg 1261 / 238 / 60
Kopenhagen 255,1 / 1176 / 10

16.30—18.00 orkester ★ 21.10—21.30 viiul.
 22.30—22.45 Verdi operimüüsika. ★ 23.20 mandolin. orkester. ★ 23.55—1.50 tantsumuusika.

Riia 514,6 / 583 / 15
Madona 271,7 / 1104 / 50

7.35—8.05 muusika
 12.00—12.30 börsiteated ja helipl.
 17.10—17.30 orel
 18.00—18.20 havai-kitarrid
 18.50—19.00 läti laule
 19.30—20.00 läti vaimulikke laule

20.05 lõbus õhtu. Orkester N. Bierdjajevi juhatusel ja Milvi Laid Glinka aava: mäng oop. „Ruslan ja Ludmilla“. Tšaikovski: Ballettsüit, Rongizky: Tantsusüit. — Vaheaeg (21.00) — Offenbach: avamäng oop. „Orfeus allilmas“. — Laule Milvi Laidi ettekandes. — Tšaikovski: valss oop. „Eugen Onegin“. Grossmann: tsardaš oop. „Voevodidi vaim“.

21.15 operimeloodiaid

Varssav 1339 / 224 / 120
Kattovice 395,8 / 758 / 12

7.30 koraal ★ 7.50—9.20 helipl ja teated
 13.00 Krakovi fanfaarid
 13.15—14.00 salongkvintett. Lanner: „Esimene möte“, valss. Rohde: Fantasia Gounod' meloodiaist. Padonk: Parafras ungar meloodiaist. Murzilli: „Jumalaga Napoli“, kontsert-tango. Kreisler: Armastuse kannatused. Bizet: Menuett. Dvorak: Slaavi tants nr. 8

14.05—14.30 heliplaate
 16.30—17.00 klaver. Paradies: Toccata. Scarlatti: Pastorale i capriccio. Brahms: a) Ballaad g-moll; b) Intermetso esmoll, op. 118. Mendelssohn: Scherzo esmoll. Skrjabin: Etüüd des-moll
 17.15—17.35 Seredynski' orkester
 18.00 keelpillide kvartett. Debussy: Andantino kvartetist g-moll. Ravel: Scherzo kvartetist f-duur. Milhaud: Finaal VI kvartetist. Ducasse: Finaal kvartetist d-moll

19.45—20.05 heliplaate
 20.30—20.50 laule
 21.10—21.45 heliplaate
 22.00—23.00 sümfooniakontsert. Donizetti: avamäng „Rügemenditüema tütar“. Tšaikovski: Süit d-moll. Massenet: avamäng „Lahore kuningas“. Smetana: avamäng oop. „Müitüud mõrja“. Prokofjev: Klassikaline sümfoonia. habrier: Lõbus marss

23.10 salong- ja tantsumuusika helipl.
Bukarest 364,5 / 823 / 12
 18.00—19.00 ja 19.15—20.00 orkester. ★ 20.20—20.50 klaver. 21.15 Wagneri ooper „Tristan ja Isolde“

Moskva Komintern 1714 / 175 / 500
 5.25 ja 7.20 helipl. ★ 8.00 ajav.-kontsert ★

12.15 helipl ★ 17.30, 18.30, 19.15 ja 20.30 kontsert

Laup. 17. aug.

Tallinn 410,4 / 731 / 20
Tartu 579,2 / 512 / 0,5

Tallinn-RKS ja Tartu

7.00 äratusmäng
 7.05 võimlemine
 7.20 hommikukontsert heliplaadidelt
 8.15—8.30 hommikupalvus (öp. H. Kubu)

19.00 heliplaate ja reklaami

Tallinn-Lasnamäe ja Tartu
 19.15 Kirilovi mandolinistide kvintett. Herold: avam. „Zampa“. Rimski-Korsakov: India külalise laul. Siede: Laagritul. Laul: Lapsepõlve kodu. Fučik: Gladiatorite paraad

19.45 V. Leemets: Kunsti nautimine kui puhkus eluviitluses

20.15 vana tantsumuusika (R. Salongi trio)
 21.00 ajanäitaja öiendus ja ilmasteade
 21.05 välimaisi päevauudiseid

21.20 heliplaate
 21.40 kodumaisi päevauudiseid
 21.55 tähelepanevad järgneva nädala saatekavas

22.00 moodsat tantsumuusikat „Estonia“ suveaia. (John Pori orkester)

Kalundborg 1261 / 238 / 60
Kopenhagen 255,1 / 1176 / 10

16.30—18.30 orkester ja laul ★ 21.00—22.00 Straussi ja Lanneri helindeid. ★ 22.30 koorilaule. ★ 22.50—23.15 latse. ★ 23.30 kabaree. ★ 0.05—1.15 tantsumuusika.

Riia 514,6 / 583 / 15
Madona 271,7 / 1104 / 50

7.35—8.05 muusika
 12.00—12.30 börsiteated ja helipl.
 16.30—17.00 salongorkester
 18.30—19.00 orel. Buxtehude: Prelüüd ja tuuga. Händel: Largotheno staccato. Lubrich: Prelüüd ja romanss. Wagner: Palverändurite koor. Koraal

19.30—20.30 läti laule ja tants
 20.30—22.00 orkester V. Bierdjajevi juhatusel. Solist: A. Berzinš (viiul). Iossini: avam. oop. „Wilhelm Tell“. Grieg: „Sigurd Jorsalfar“, süit op. 56. Beethoven: Türgi marss. Moniuszko: masurka oop. „Halka“. — Vaheaeg (21.15) Tšaikovski: Viiulikontsert d-duur, op. 35. Tšaikovski: Itaalia capriccio
 22.15—24.00 tantsumuusika

Varssav 1339 / 224 / 120
Kattovice 395,8 / 758 / 12

7.30 koraal ★ 7.50—9.20 helipl ja teated
 13.00 Krakovi fanfaarid
 13.15—14.00 heliplaate
 14.05—14.30 tango-ansambel
 15.30—16.25 üdisheliplaate
 17.15 tšello. Martini-Kreisler: Andantino. Reger: Romanss. Grünfeld: Väike serenaad. Glazunov. Trubaduuri laul. Ravel: Pavane

17.15—17.50 aariaid
 18.00—19.00 orkester. Grossmann: Avamäng. Grieg: Holbergi-süit, op. 40: a) Prelüüd; b) Sarabande; c) Gavott; d) Air; e) Rigaudon. Verdi-Schreiner: fantasia oop. „Traviata“. Moszkowski: Meloodia. Foulds: Mendelssohn-fantasia. Meyerbeer: marss oop. „Prohvet“. Järnefelt: Hällilaul

19.45—20.05 heliplaate
 20.30—20.50 sopran (poola laule)
 21.10—21.45 väike orkester. Lincke: Portsellan nuuk. Makosza: Poola tantsud. Eysler: Jubelivalss. Martini: Passodoble. Abraham: katkeid op. „Seiklus Grand-Hotelis“. Musnicki: Valss
 22.30—23.00 orkester. Ljadov: Nõiatud järv. Mussorgski: „Õõ lagedal mäel“, sümfooniiline poem

23.30 ajaviitemuusika helipl.
Bukarest 364,5 / 823 / 12
 18.00—19.00 ja 19.15 sõjaväeorke. 20.00—21.00 orel. ★ 21.15—22.30 jazzmuusika. ★ 22.50—23.15 ja 23.25 ülekl. restoranist

Moskva Komintern 1714 / 175 / 500
 5.25 ja 7.20 helipl. ★ 8.00 ajav.-kontsert ★ 12.15 helipl. ★ 18.30 Verdi oop. „Othello“ (helipl.)

Standardvastuvõtja O-V-1

Tänapäeva lühilainetehnika on jõudnud järele pikalainetehnikale ka vastuvõtjate konstruktsioonis. Lühilaine-superid keerulise konstruktsiooniga, veel vähem häälestatud kõrgesagedusastmetega amatöörvastuvõtjad, pole ammu enam uudiseks amatöörrikkondades. Viimased andmed tõendavad, et Ameerika amatöördest üle 60% kasutab 7—11-lambilisi supereid kristallfiltritega (nn. „Single-signal-super“), enamasti vabrikutooted. Lugejal võiks tekkida küsimus, milleks siis veel avaldada lihtsa, niitelda aegunud vastuvõtja kirjeldust.

Seesugusel lihtsal kahelambilisel vastuvõtjal on terve rida voorusi, mida pole eespoolmainitud keerulistel vastuvõtjatel ja see ongi põhjus, miks nimetatud kahelambiline vastuvõtja, mis juba amatöörliikumise algusest peale leidnud suurt poolehoidu, ikka veel seisab esirinnas. Sellest ka nimetus standardvastuvõtja.

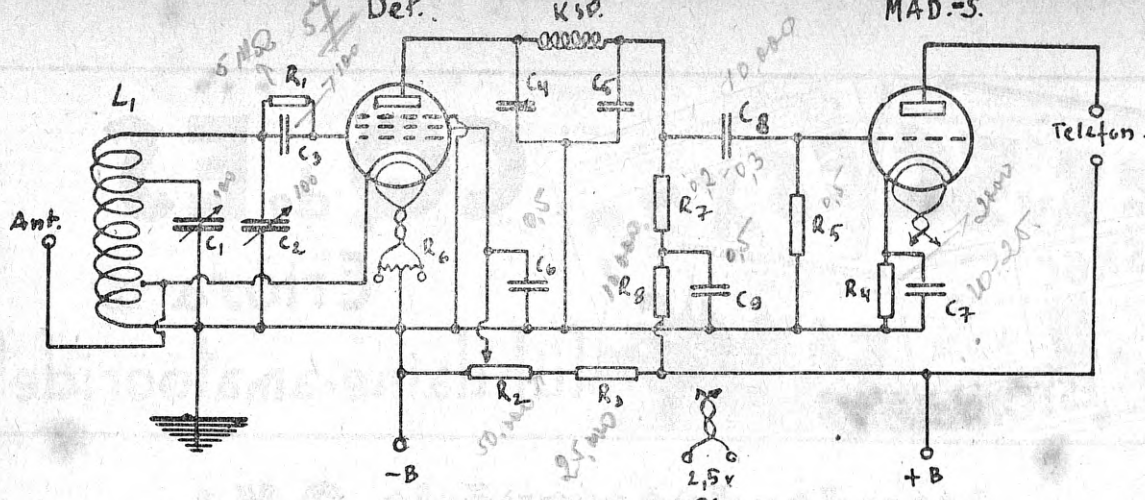
Millised on siis selle vastuvõtja voorused? Eelkõige — odav hind, küllaltki oluline tegur meie oludes. Teiseks — konstruktsiooni lihtsus. Tungimata teoreetilistesse üksikasjadesse on tavalisel amatööril õige raske ehitada ja panna õieti tööle lühilaine-superit või häälestatud kõrgesagedusastmega vastuvõtjat. Kolmandaks kõnesoleva vastuvõtja heaks omaduseks on suhteliselt suurem tundlikkus suurema sagedusega laineribadel kui kõrgesagedusastmega vastuvõtjal ning parem signaali- ja kahinavahekord (*signal to noise ratio*), kui suurema lampidearvuga vastuvõtjatel; iseloomulik kahin, eriti võrkvastuvõtjates, ei võimalda küllaldaselt selgesti eraldada nõrku morsemärke. Viimane paremus seisab selles, et suurt lainet kahin ei tarvitse vahetada tervet pooliderida, vaid aitab üheainsa pooli vahetamisest. Siinkohal olgu veel märgitud, et vaatamata vastuvõtjate tehnilise väljaehituse kõrgele arengule ei ole amatöörvastuvõtjates siiski suudetud lahendada rahuldavalt poolide ümberlülitamise probleemi. Üksikud ajakirjad avaldavad aegajalt küll ümberlülitatavate poolidega vastuvõtjate kirjeldusi, kuid enamik vastuvõtjaid omab siiski veel vahetatavat poolid. Kõlab vist kurioosumina, et üks Ameerika suurim amatöörtoodete-firma oma uusima 11-lambilise superi laskis turule vahetatavate poolikomplektidega.

Olles toonud esile nimetatud vastuvõtja paremused, ei taha jätta nimetamata selle halbugi külgi, millest väärakisid nimetamata kaks: Esiteks juba ringhäälinguaparaatide juurest tuntud viga — vähene eraldamisvõime, selektiivsus. Asi pole aga nii hull, kuna tuleb pidada meeles, et amatööril on tegemist peamiselt morsemärkidega ja kes juba oskab saada aru märkide rütmist, teab ka, et on võimatu juhtum, kus kaks jaama töötavad täpselt sama rütmiga. Kõrv aga harjub õige kiiresti eraldama soovitud jaama just selle rütmiga ja toonipuhutuse järgi. Sellest selgitusest jätkub, et jälle õigustada nim. vastuvõtjatüübi olemasolu.

Teine pahe on stabiilsuse puudumine. Detektor antenniga sidestatult ei oma palju eeldusi stabiilselt töötamiseks. Küllaldaselt tugeva sidestuse juures mõjub kõige väiksem muutus antennisüsteemis (kõikumine tuules, isolatsiooni halvenemine vihma mõjul. jn.) vastuvõtja võnkumisele ja sellega ka kuulda jaama stabiilsusele. Seda liiki ebastabiilsust saab aga tublisti vähendada, kasutades mehhaaniliselt, kuid ka elektriliselt hästi konstrueeritud välis- või siseantenni.

Võnkuv detektor allub, kui üksikosade suurused ja lülituse pole õieti valitud, kergesti pingekoikumistele anoodahelas, kutsudes esile reaktsiooni tugevuse muutuse ja sellega ka jaama väljahäälestumise. Nii lülituse kui üksikosade suuruste sobiv valik kõrvaldab selle pahe suurel määral ega ole kuigi raske ehitada reaktsiooniga audiooni, mis selle poolest on täiesti rahuldav. Edasi tuleks nimetada käemahtuvuse mõju, mis teeb häälestamise raskeks, kuid sellele defektile alluvad pea kõik vastuvõtjad, kui pole peetud kinni üldistest reeglitest selle kõrvaldamiseks. Need oleks: hea maauhendus ja kõikide esiplaadile ulatuvate häälestuskontrollide korralik maandamine. Nn. surnud punktide defekti, mis avaldub selles, et vastuvõtja ei võngu kogu häälestusskaalal, — kõrvaldamiseks pole muud vaja, kui antenni paari meetri võrd pikendada või lühendada.

Asudes vastuvõtja tegeliku ehituskirjelduse juurde tuleb kõigepealt selgitada, milliseid lampe kasutada. Nii odavuse kui ka stabiilsuse poolest on kahtlemata eelistatumad Ameerika lambid. Audioonlambina on mõeldav ainult varivõrelamp ja seda

tema suurema tundlikkuse tõttu. Madalsageduslambiks tuleb valida triood, kuna suure võimsusega pentoodi tarvitamin tooks lisakulusid ja nimelt väljumistransformaatori kujul, kuna tavalised peatelefonid ei kannata pentoodi suurt anoodvoolu (30 m/a). Autori ehitatud vastuvõtjas kasutati 2,5-v. vahelduvvoolulampe. Sama hästi võib aga ka tarvitada 6,3-v. universaallampe, et oleks võimalik vastuvõtjat kasutada ka maal.

2,5-v. lampidest töötavad audioonastmes ühtlaseks hästi 57, 58 ja madalsagedusastmes 56. 6,3-v. lampidest 77, 78, 666 ja 606 audioonina ning 76 või 37 madalsageduslambina.

Vaadeldes vastuvõtja teoreetilist lülituskava paistab silma reaktsioonlülituse omapärasus. Nimetatud skeem (nn. *Electron-coupled*) on alles viimastel aastatel tarvitusele võetud Ameerika amatööride poolt ja omab tavaliste reaktsioonlülitustega võrreldes mitu paremust. Reaktsiooni reguleerimine varivõrepinge muutmise abil toimub pehmelt ja hõlpsasti. Ka ei avalda reaktsiooni tugevuse muutmine märgatavat mõju häälestusele, nagu seda juhtub pahatihti tavaliste reaktsioonlülituste juures.

Järgmine oluline probleem, millele veel pole leitud rahuldavat lahendust, on nn. *bandspreading*, st. amatöörriba laialivalgumine üle kogu häälestuskondensaatori skaala.

Enamik meetodeid ei kõlba, omades suuremaid või vähemaid puudusi. Momendil kasutamist leidvaid meetodeid *band-spreadingiks* on kaks. Nn. paralleelkondensaatori-meetod, milles peahäälestuskondensaator on õige väikese mahtuvusega ja sellele paralleelselt nn. ribaseadmis-kondensaator (*band-setting*), millega vastav amatöörriba häälestatakse riba laius häälestuskondensaatoril kõigil ribadel ühtlane. Paralleelkondensaator, mille mahtuvus on just sobiv, et katta 1,7 või 3,5 m/c amatöörriba, on liig suur 7 ja 14 m/c riba jaoks, s. t. ta katab viimatimainitud ribadel liig suure sagedusega*).

Teine, haruühendusega pooliga meetod on kõige täielikum kõigist *bandspread*-meetoditest. Nimetatud meetod leiab kasutamist ka kirjeldatavas vastu-

*) Paralleelkondensaatori meetodit kasutas ES6C oma vastuvõtja kirjelduses, mis ilmus „Raadios“ nr. 189—190, 1934. a.

võtjas, kus C1 on peahäälestuskondensaator ja C2 riba järelhäälestuskondensaator. See meetod annab C1 üle skaala riba häälestuse olenematult sagedusest, kui aga pooli haruühendus on valitud õieti. Teine voores, mis küll omane mõlemaile meetoditele, seisab selles, et on võimalik saavutada ka pidevat häälestust üle kogu pooli poolt kaetava laineipiirkonna ja seda just teise pöörkondensaatori abil. Riba reguleerimise kondensaatorit võib siis kasutada peenteljiljana. Vastuvõtja katab peaaegu vahedeta lainela 8—200 meetrini (40 000—1 500 k/c) ja seda kõike viie vahetatava pooli abil, millel all ainult neli stekkerit. (Järgneb.)

AUMÖISTETEST AMATÖÖRALAL

Välismaa lühilaineajakirjades vilksatab siin ja seal teateid, et mõni tundmata salajatöötav amatöör on tarvinud omavoliliselt teise, ametliku loaga jaama väljakutsemärki. Ametliku loa omanikule toob säärane talitusviis palju pahandust, kuna valejaama toon kui ka tööpuhtus tihti peale jätab palju soovida.

Huvitaval kombel näib meil Eestiski olevat üks säärane mees, olgugi et seda veel pole suudetud tõestada. Meie QSL büroole (ES6C) tuleb järjest QSL kaarte ES5R-le ja teised hamid on kuulnud välismaalt seda jaama kutsutavat. Sellele härrale, kui ta „Raadiot“ loeb, olgu tema enda huvides üteldud, et ta oma väljakutsemärki uuendaks ja samme astuks temale tulnud QSL kaartide kättesaamiseks.

Tartu on tulnud QSL kaarte saladuslikule ES2YL'le, keda ka pole veel kuulnud ükski Tartu amatöör.

TEATEID EESTI AMATÖÖRIDE TEGEVUSEST

Veel mitte kinnitust leidnud teade ES5C'lt ütleb, et ES1C pidas QSO VK2SS-ga ja on sellega loonud teise Eesti amatöörina traaditud kahepoolset sidet kuue maailmajaoga.

Congrats ob kõigilt ES hamidelt!

Andmed ES7C.

Külaskäik Berliini kaugenägemistubadesse

„Riigi-Ringhäälingu-Seltsi kaugenägemissaatja Paul Nipkow algab oma tänast saatekava Radetzky-marsiga.“

Kell on pool üheksa õhtul. Keskmise suurusega ruumis, endises kaupluses, istub või seisab umbes seitsekümmend isikut ja vahib läbi pimeduse põneva ootusega suurele aparaadile, mis on asetatud tooliridade ette ja harilikult raadiovastuvõtjast erineb väliselt ainult seepoolest, et ta sellest on kolm-neli korda suurem ja tema häälestusnuppude kohal asetseb umbes 25×30 cm suurune klaasruut, millele peab ilmuma kaugenägemispilt.

Esiialgu on ruudul märgata ainult muutlikku valgust, vilkumist, nagu kinoekraanil enne pildi ilmumist. Keegi häära keerab aparaadi häälestusnuppu, muusika muutub vaiksemaks, tugevamaks, — nüüd on ta selge; tasast surinat aparaadis tunneme juba kodust — ta näitab ainult, et lambid põlevad, et kõik on korras ja demonstratsioon võib alata.

Ja juba ongi kuulda hällomehe häält, niipea kui vaibus viimane marssiheli. See teatab, tugevasti ja selgesti kuuldavalt, Ufa nädalaringvaate algusest. Film hakkab jooksuma. Pildid, näidates juht Hitlerit autotee avamisel Münchenis, jooksjaid ja ujujaid olümpia-treeningul ning töid-toimetusi suurel purjekal, on kõik selged, heli suurepärase, kuid imelikul kombel ei teki silmapilgukski muljet, nagu istuksid sa kinos. Mitte ainult seepärast, et siin pildid on väiksemad kui kinos, — siin tunneb iga vaataja, et ta näeb midagi, mis tegelikult sünnib kuski kaugel väljaspool seda ruumi. Ja igaüks siinseist kaugenägiijast on ju tulnud sihiga tutvuda uue tehnikamega.

Tänapäeva imed ilmutavad end kainete ja praktilistena. Ime ilmutuspaika kutsutakse väga asjalikult „kaugenägemistuba“ ja see on ilutu, lage ruum Reinikendorfi tänaval Weddingis, Berliini tihedastiasustatud töölislinnajaos. Kell 8 oli tuba veel suletud. Kuid sellest hoolimata ei võinud ta kellelgi jääda kahe silma vahele, kuigi vahest ei pandud tähele ringhäälingu propaganda-plakatitega kaetud vaateaknaid või nende kohale üles tõmmatud transparenti hiiglapealkirjaga „Kaugenägemistuba“. Sest tähelepanemata ei võinud jääda pikk inimestesaba, mis lookles ruumi ees. Seal võis kella 8 aeg olla juba oma sada inimest, kes kannatamatult ootasid „toa“ avamist keli ½9. Selleks ajaks oli ootajaid juba sada viiskümmend — töölisi naistega, noori poisse-tüdrukuid, käsitöölisi, poodnikke, kes tahtsid kord ise oma silmaga näha, kuidas lugu selle kaugenägemisega õieti on.

„Meie kaugenägemistoas käib igal õhtul, kui saadetakse, s. o. esmaspäeviti, kolmapäeviti ja laupäeviti, oma 200 inimest, kes jaotatakse õhtu kolmele seansile,“ seletab toa avamisel selle juhataja. „Meie kaugenägemistuba siin Weddingis võiks olla kaks-kolm korda suurem ja oleks ikkagi alati täis. Kahjuks ei saa ruum suurem olla, kuna siis kauge- mal istujad pilte ei näeks küllalt hästi. Huvi kaugenägemise vastu on just siin väga suur. Ei möödu ühtki etendust, mille järel külastajad meilt ei pä-

riks lähemaid teateid, eeskätt kaugenägemisvastu- võtja isehitamise võimaluste kohta.“

Esimene seans on lõppenud. Vahepeal on inimeste hulk toa ees jälle tublisti kasvanud, nõnda et kui uus toa täis on lastud sisse, siis välja jääb veel küllalt ootajaid järgmisele seansile.

Samasugust pilti näeme teise kaugenägemistoa juures Lichtenbergis, ühes teises Berliini tööliskvartalis. Kui astume väikesesse ruumi, on seitse-kaheksa istmeterida juba tihedasti täis. Läbi pimeduse kostab võltsimatult ja tuntavalt Adele Sandrocki hääling ning kohe näeme teda isiklikultki ekraanil. Et teda näha, ei kinnita miski paremini kui naer, mis täidab ruumi. Nägematu reis raadiolainel, mis näitlejanna toovad siia kaugenägemis- aparaadi ekraanile, pole nii siis kuidagi rikkunud ta koomikat. Hea tunnustus kaugenägemistehnikale!

Berliini kolmas kaugenägemistuba on Potsdami tänaval, hiiglalinna südames. Seda kaugenägemis- tuba, väikest, kenasti sisustatud ruumi, külatab väga palju võõraid niihästi provintsist kui välismailtki, et tutvuda Saksa saavutustega kaugenä- gemise alal.

Kaugenägemist toimetatakse praegu helifilmi abil. Vahendituid ülekandeid sündmusist tehakse üsna harva. Kuid tehnilised võimalused selleks on olemas. Ja kes jälginud ringhäälingu arengut ta algusest peale, see näeb, istudes kaugenägemistoas tõsiasjaks saanud ime ees, ühtlasi tulevikku, kus kaugenägemine on sama levinud kui praegu kauge- kuulmine.

Hg, S e n d u n g.

Maailma suurim heliülekan- de- seade

Hiljuti valminud Prantsuse auriku „Normandie“ juures on imetlemisväärne mitte ükski ta hiiglamöödu, vaid ka peen luksus ja mugavus. Muuseas omab ookeanihiiglane heliplaadi-ülekan- de- seade, mis kuulub suuri- mate hulka maailmas. Siin on kasutatud küll kõik võimalused, mida pakub moodne võimendustehnika. Ta hetakse näiteks tantsu ajal orkestril lasta pisut puhata, võidakse sel ajal anda plaadimuusikat. Võib aga ka juh- tuda, et laevalaele tuleb anda kerget ajaviitemuusikat, kuna laeva kabelis samal ajal peetakse jumalateenistust. Seesugusel juhul jagatakse muusika ülekan- de- seade kahte gruppi: ühes saadetakse näiteks lõbus avamäng, teis- ses Bachi prelüüd. Võimalus muusikat ja kõnet üle kan- da ei piirdu aga kaugelki üksnes heliplaaditsentraaliga ja kabeliga. Mikrofonid asetsevad ka I klassi söögisaal- lis, I klassi „grand salonis“, teatrisaalis, „grill-roomis“ ja kaptenisillal. Laeva kapten võib sillalt igal ajal pöörd- da kogu ümmarguselt 2000-liikmelise reisijaskonna poole, milleks laeval on seatud üles 74 valjuhääldajat; val- juhääldajad puuduvad ainult reisijate kabiinides. Kap- tenil on sel teel reisijaile hoopis hõlpsam teatada maan- dumisajast, võimalikust hilinemisest, pidustustest jne., kui seni kasutatud kuulutuste abil, mida tuli hulgana kleepida seintele.

Toscanini ja ringhääling

Alles mõned aastad tagasi paljud kuulsad muusikamehed keeldusid esinemast mikrofoni ees. Nad olid arvamises, et ringhääling tekitab nende kunstile kahju. Raadio ja vastuvõtjad on aga viimastel aastatel sedavõrd täienenud, et nüüd enam ükski kunstnik ei mõtlegi keelduda ringhäälingus esinemast.

Kuulus New Yorgi Filharmooniaorkestri dirigent Arturo Toscanini kuulus ka alles möödunud aastal nende kunstnike hulka, kes ei pooldanud ringhäälingut. Et ka tema on vaheajal oma vaateid muutnud, sellest annab tunnistust asjaolu, et käesoleval aastal on ta mitu korda esinenud oma orkestriga mikrofoni ees. Sellistel saadatel oli loomulikult väga suur edu. Need põhjused, miks ta oma seisukohta ringhäälingu suhtes muutis, on ta avaldanud ühele Ameerika ajakirjanikule lühikese intervjuuna. Toome allpool oma lugejaile mõned huvitavamad ja olulisemad kohad sellest jutuaajamisest:

„Miks olite seni nii kangekaelne ringhäälingu-ülekannete vastane?“

„Arvatavasti teate, et ma toon oma ettekanded avalikkuse ette vaid peale pikaajalisi ja põhjalikke proove. On tulnud ette juhuseid, et ma pidin esinejale ära ütleva, kuna laulja peale kolmekümnendat proovi ei suutnud neid kunstilisi nõudeid täita, mida pidasin esmajärgulisele ettekandele vajalikuks. Kui ma seega tahan publikule pakkuda täiuslikku kunsti, siis ei või ma sugugi kindel olla, et minu ettekannete kõrge kunstiline tase ka ringhäälingus mõjule pääseb.“

„Teil on vististi ju teada, et ringhäälinguühingud teevad kõik, et ülekanne oleks igati laitmatu?“

„Seda küll, kuigi see vast on ilmnunud just viimastel aastatel ja peamiselt just muusikameeste eneste initsiatiivil. Just selles suhtes olen ka mina ringhäälinguprobleemiga tegelenud ja jõudnud otsusele, et siin on jõutud väga kõrgele astmele!“

„Aga...“

„Aga, kes garanteerib mulle, et ka vastuvõtu-
poolel on vastuvõtt esmaklassiline?“

„Kuidas nii, maestro, kas teie pole kunagi kuulnud mõnda head raadiovastuvõtjat?“

„Avalikult öelda: väga harva! Sest vastuvõtjate ja valjuhääldajate areng võib aastate kestel suuri edusamme teinud olla, kuid mis puutub ülekande kvaliteedisse, siis pandi sellele alles mõned aastad tagasi veel väga vähe rõhku. Rõõmustaval

kombel on eriti viimasel ajal hakatud rohkem rõhku panema ülekande headusele ja puhtusele, kuid mitte enam sellele, et aparaat võtaks vastu võimalikult suure hulga kaugeid välissaatjaid.“

„Ja peale seda, kui see kõik on saavutatud...“

„... andsin nõusoleku oma kontsertide ülekandmiseks ringhäälingus või paremini öeldud, peale seda, kui olin veendunud, et nii saate- kui ka vastuvõtupoolel on täidetud kõik tingimused, mis on vajalikud heaks ülekandeks!“

„Lõpuks veel üks küsimus: kas kuulate ka ise raadiot?“

„Kui juhust on, siis isegi meeeldi ja koguni väga palju! Aga ainult ühel tingimusel: kui vastuvõtja ja valjuhääldaja on tõesti head! Sest mu kõrvad on väga, väga tundelikud!“

Lugeja küsib

Abonentile 1854. Võib küll juhtuda, et mõne kuu jooksul kaks lampi muutuvad kõlbmatuks, kuid siiski tuleks kontrollida, kas aparaadis pole tekkinud mingi vigastus. Valjuhääldaja ebanormaalne kuumenemine ja hääle moondumine on ka tundemärgid, et kõik pole korras. Võimata on muidugi Teie kirjelduse järel teha kindlaks, kus peitub viga.

Küsimajale A. L. Tallinnas. Valjuhääldajad on üldiselt vähem tundelikud kui peatelefon ja seepärast kuuldavus detektorvastuvõtjaga saab õige nõrk.

Detektoraparaatide alal pole viimaste aastate jooksul olnud mingisuguseid uuendusi, mille tõttu tuleb leppida varem avaldatud skeemidega.

Küsimajale M.

4-lambilise superi kirjeldus on ilmunud „Radio Amateur“i jaanuarikuu numbris, kuid superi ehitamine ja häälestamine on ilma ostsioonaatorita või lainemootjata peaaegu võimata; see töö nõuab suuri kogemusi raadiotehniliste mõõtmiste alal. Vastavate abinõudeta amatöörid raiskavad palju aega katsestatmisele, kuna tulemused on peaaegu alati mitterahuldavad. Neil põhjusil meie oleme senini loobunud superite ehituskirjelduste avaldamisest.

Küsimajale O. S. Tallinnas.

1) Häälestus-indikaatoreid (neonlambid, mõõteriistad varjuga) võib tarvitada ainult aparaatides, mis on varustatud automaatse fadngi regulaatoriga. Sissetulev laine surub maha reguleeritava lambi anoodvoolu, mis paneb tööle indikaatori. Kuna fadngi regulaator nõuab suurt kõrgesagedusvõimendust, siis on ka indikaatorid kõlblikud ainult superites ja aparaatides mitme kõrgesagedusastmega. 4-lambilise paelfilteraparaadi kõrgesagedusvõimendus on liig nõrk indikaatori tööle panemiseks. Lähemas tulevikus avaldame kirjelduse indikaatorite töö põhimõtetest.

2) Erilisi tundemärke ei ole. Ostmisel tuleb nime-tada, et soovite induktsioonivaba kondensaatorit. Tähed on vabriku seeriamärgid ja tarvitajale nad ei tähenda midagi.

3) Kaht transformaatorit paraleelselt lülida me ei soovita.

4) Lainepikkuste järgi jagatud skaalad võivad töötada enam-vähem korralikult, kui nad on ühendatud vastavate, sama vabriku kondensaatoritega, ja kui poolide suurus on õieti valitud.

5) Trafo-primäärtakistused on väga mitmekesised, keskmiselt 1000 oomi.

Väljaandja: Üleriiklik Eesti Raadioühing

Tegevtoimetaja: Karl Kesa.

Vastutav toimetaja: L. Ojaveski

Ins. R. NEUDORFI

Raadio käsiraamat

avab raadioharrastajale kõik raadiosaladused
320 lhk., hind **Kr. 2.—**

(koos saatekuludega)

Saadaval ajakirja „**RAADIO**“ talitusest
TALLINN, Narva mnt 27